

Pruzbol 4

ה כסלו התשפ"ב | Drisha Institute for Jewish Education | Rabbanit Leah Sarna

1. Mishnah Sheviit 10:6-7

A prozbul is written only for [a debt secured by] land. But if [the debtor] has none, then [the creditor] can give him title to a share, however small, of his own field. If he had land in pledge in a city, a prozbul can be written on it. Rabbi Hutzpit says: a prozbul may be written for a man on the security of his wife's property, or for an orphan on the security of property belonging to his guardian. A bee-hive: Rabbi Eliezer says: Behold, it is like land and a prozbul may be written [using it as security] and it is not susceptible to uncleanness while it remains in its place, and one who takes honey from it on Shabbat is liable. But the sages say: it is not like land, a prozbul may not be written [using it as security], it is susceptible to uncleanness while in its place, and one who takes honey from it on Shabbat is exempt.

2. Bartenura on Mishnah Sheviit 10:6:1

אלא על הקרקע – unless the borrower has real-estate, for then, the liability is considered as collected in the hand of the Jewish court and we don't don't call him (Deuteronomy 15:2): "he shall not dun [his fellow or his kinsman]."

2.5 Deuteronomy 15:1-3

Every seventh year^a you shall practice remission of debts. This shall be the nature of the remission: every creditor shall remit the due that he claims from his fellow; he shall not dun his fellow or kinsman, for the remission proclaimed is of the LORD. You may dun the foreigner; but you must remit whatever is due you from your kinsmen.

3. Gittin 36b:14-37a:8

§ The Gemara asks: **What** is the meaning of the word *prosbol*? **Rav Hisda said: An ordinance [pros] of bulei and butei. Bulei, these are the wealthy, as it is written: "And I will break the pride of your power" (Leviticus 26:19), and Rav Yosef taught** with regard to this

משנה שביעית י"ז-י"ז

אין כותבין פרוזבול אלא על הקרקע. אם אין לו, מִזְכָּה הוּא בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ כֹּל שֶׁהוּא. הִיְתָה לוֹ שָׂדֵה מִמְשַׁכְּנֵת בְּעִיר, כּוֹתְבִין עָלֶיהָ פְּרוֹזְבוּל. רַבִּי חֲצַפְיִית אוֹמֵר, כּוֹתְבִין לְאִישׁ עַל נִכְסֵי אִשְׁתּוֹ, וְלִיתּוּמִים עַל נִכְסֵי אֶפְסוֹרָפִין:
פְּנֵי דְבוֹרִים, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הֲרִי הִיא כְּקַרְקַע, וְכוֹתְבִין עָלֶיהָ פְּרוֹזְבוּל, וְאִינָה מְקַבֶּלֶת טְמֵאָה בְּמִקְוָה, וְהַרְוּדָה מִמֶּנָּה בְּשַׁבַּת חֵיב. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, אִינָה כְּקַרְקַע, וְאִין כּוֹתְבִין עָלֶיהָ פְּרוֹזְבוּל, וְמְקַבֶּלֶת טְמֵאָה בְּמִקְוָה, וְהַרְוּדָה מִמֶּנָּה בְּשַׁבַּת, פְּטוּר:

ברטנורא על משנה שביעית י"ז:א

אלא על הקרקע. אלא אם כן יש לו קרקע ללוה, שאז חשוב החוב כגבוי ביד ב"ד ולא קרינן ביה לא יגוש:

דברים ט"ו:א-ג

מִקֵּץ שִׁבְע־שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִטָּה: וְזֶה דְבַר הַשְּׁמִטָּה שְׁמוֹט כָּל-בַּעַל מִשְׁנֵה יָדוֹ אֲשֶׁר יִשֶׁה בְּרֵעֵהוּ לְאִי-גֹשׁ אֶת-רֵעֵהוּ וְאֶת-אֲחִיו כִּי-קָרָא שְׁמִטָּה לַיהוָה: אֶת-הַנִּכְרִי תִגָּשׁ וְאֲשֶׁר יִהְיֶה לְהֶ, אֶת-אֲחִיהַ תִּשְׁמַט יָדָהּ:

גיטין ל"ו:ב-ל"ז:א

מאי פרוזבול אמר רב חסדא פרוס בוליי ובוטי בוליי אלו עשירים דכתביב ושברתי את גאון עוזכם ותני רב יוסף אלו בולאות

verse: **These are the *bula'ot***, the wealthy people, **of Judea. *Butei*, these are the poor**, who are in need of a loan, **as it is written**: “You shall not shut your hand from your needy brother; but you shall open your hand to him, and **you shall lend him [*ha'avet ta'avitenu*]** sufficient for his need” (Deuteronomy 15:7–8). Therefore, the *prosbol* was instituted both for the sake of the wealthy, so that the loans they would give to the poor person would not be canceled, and for the sake of the poor, so that they would continue to find those willing to lend them money. **Rava said to a foreigner** who spoke Greek: **What** is the meaning of the word *prosbol*? **He said to him**: It means the **institution [*pursa*] of a matter**. § **Rav Yehuda says** that **Shmuel says**: **Orphans do not require a *prosbol*** in order to collect payment of debts owed to them. **And similarly, Rami bar Hama taught** in a *baraita*: **Orphans do not require a *prosbol***, as **Rabban Gamliel and his court**, i.e., any rabbinic court, are considered **the fathers of orphans**, meaning that all matters that relate to orphans are already managed by the court, including their promissory notes. § **We learned** in a mishna **there** (*Shevi'it* 10:6): **One may write a *prosbol* only on** the basis of the debtor owning **land**. If the debtor **has no** land, then the creditor **transfers any amount of his own field to him** so that he can write a *prosbol*. The Gemara asks: **And how much** is sufficient to be classified as **any amount**? **Rav Hiyya bar Ashi says** that **Rav says**: **Even** the amount of land sufficient to grow a **stalk of cabbage** is sufficient. **Rav Yehuda says**: **Even if he lent him a place sufficient for an oven and a stove, one may write a *prosbol*** on this basis. The Gemara challenges this statement: **Is that so? But didn't Hillel teach** (*Tosefta, Shevi'it* 8:10): **One writes a *prosbol* only on** the basis of the debtor owning **merely a perforated pot** placed on the ground. This demonstrates that a **perforated pot can** serve as the basis for the writing of a *prosbol*, as it is considered to be part of the ground due to the perforation; however, a pot **that is not perforated cannot** serve as the basis for the writing of a *prosbol*. The Gemara continues the question: Since Rav Yehuda stated that possession of the place occupied by the oven is also considered possession of the land underneath with regard to this issue, **why** can't a non-perforated pot serve as the basis for a *prosbol*; **but isn't there** the **place** where the pot is resting? The Gemara answers: **No**, one cannot compare the case of Rav Yehuda to this case, as it is **necessary** for Hillel to state his *halakha* in a case **where** the pot **is resting on stakes** and the borrower has no possession of any land at all. Hillel teaches that even so, if the pot is perforated it is considered to be land and may serve as the basis for the writing of a *prosbol*. The Gemara recounts a related incident: When **Rav Ashi** would lend money and wish to write a *prosbol* **he would transfer** to the borrower **a stump of a palm tree** that was still attached to the ground, **and he wrote a *prosbol* based on this**. **The Sages of the school of Rav Ashi would transfer their matters**, i.e., their debts, **to each other** without writing a *prosbol*, by stating: You are hereby a court, and the debt is given over to you. **Rabbi Yonatan transferred a matter** by means of such a statement **to Rabbi Hiyya bar Abba**. **Rabbi Yonatan said to him**: **Do I**

שְׁבִי הַיּוֹדָה בְּיָמֵי אֱלוֹ הָעֹנִיִּים דְּכָתִיב הֶעֱבַט
תַּעֲבִיטְנוּ

אָמַר לִיהוּ רַבָּא לְלַעֲוָא מַאי פְּרוֹסְבוֹל
אָמַר לִיהוּ פּוֹרְסָא דְמִלְתָּא

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל יְתוּמִין אֵין
צָרִיכִין פְּרוֹסְבוֹל וְכֵן תְּנִי רַמִּי בַר חָמָא
יְתוּמִין אֵין צָרִיכִין פְּרוֹסְבוֹל דְרַבְּנָן גַּמְלִיאֵל
וּבֵית דִּינוּ אַבְיָהוֹן שְׁל יְתוּמִין

תְּנִן הֵתָם אֵין כּוֹתְבִין פְּרוֹסְבוֹל אֶלָּא עַל
הַקְּרָקַע אִם אֵין לוֹ מְזוּכָהוּ בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ כָּל
שָׂהוּ וְכִמָּה כָּל שָׂהוּ אָמַר רַב חֵיִיא בַר אֲשִׁי
אָמַר רַב אֶפִּילוּ קָלַח שְׁל כְּרוּב אָמַר רַב
יְהוּדָה אֶפִּילוּ הַשְּׂאִילוּ מְקוּם לְתַנּוּר
וּלְכִירִים כּוֹתְבִין עָלָיו פְּרוֹסְבוֹל

אֵינִי וְהֵתְנִי הֵלֵל אֵין כּוֹתְבִין פְּרוֹסְבוֹל
אֶלָּא עַל עֲצִיץ נְקוּב בְּלֶכֶד נְקוּב אֵין שְׂאִינוּ
נְקוּב לָא אִמְאִי וְהָא אִיכָּא מְקוּמוּ לָא
צָרִיכָא דְמִנְחָא אִסִּיכִי

רַב אֲשִׁי מְקַנֵּי לִיהוּ גִידְמָא דְדִיקְלָא וְכָתַב
עָלֶיהּ פְּרוֹסְבוֹל רַבְּנָן דְבֵי רַב אֲשִׁי מְסָרִי
מִלְיָהּוּ לְהַדְדִי רַבִּי יוֹנָתָן מְסָר מִלְיָ לְרַבִּי
חֵיִיא בַר אַבְבָּא אָמַר לִיהוּ צָרִיכָנָא מִיַּדִּי
אַחֲרִינָא אָמַר לִיהוּ לָא צָרִיכָתָ

need anything else? He said to him: You do not need anything else, as this statement alone is sufficient. The Gemara discusses the requirement for the debtor to have land. **The Sages taught:** If the debtor **has no land but the guarantor has land** then **one writes a prosbol** on the basis of the land of the guarantor. If both **he and the guarantor have no land**, but another person **who is obligated** to pay money to the debtor **has land**, then **one writes a prosbol** on the basis of this land. This *halakha* is derived **from** a statement **of Rabbi Natan. As it is taught** in a *baraita* that **Rabbi Natan says: From where** is it derived that **when one lends one hundred dinars to his friend, and that friend lends an identical sum to his own friend, that** the court **appropriates** the money **from this one**, the second debtor, **and gives it to that one**, the first creditor, without going through the middleman, who is both the first debtor and the second creditor? **The verse states** with regard to returning stolen property: **“And gives it to him in respect of whom he has been guilty”** (Numbers 5:7). The fact that the verse explains that the money is given to one: “In respect of whom he has been guilty,” indicates that the money should be given directly to the one to whom the money is ultimately owed. In this case as well, the second debtor possesses land, and as he owes money to the first debtor, it is considered as if the second debtor owes money to the first creditor, enabling the first creditor to write a *prosbol*.

תנו רבנן אין לו קרקע וְלַעֲרַב יֵשׁ לוֹ
קֶרְקַע כּוֹתְבִין עָלָיו פְּרוֹסְבוֹל לוֹ וְלַעֲרַב
אֵין לְהוֹן קֶרְקַע וְלַחֲיִיב לוֹ יֵשׁ לוֹ קֶרְקַע
כּוֹתְבִין עָלָיו פְּרוֹסְבוֹל מִדְּרַבִּי נָתָן

דְּתַנְיָא רַבִּי נָתָן אוֹמֵר מִנֵּין לְנוֹשֶׁה בְּחֵבְרוֹ
מָנָה וְחֵבְרוֹ בְּחֵבְרוֹ מִנֵּין שְׁמוֹצִיאִין מִזֶּה
וְנוֹתְנִין לָזֶה תְּלֻמוֹד לוֹמֵר וְנָתַן לְאִשְׁרֵי
אֲשֶׁם לוֹ

4. רש"י על גיטין ל"ו ב: י"ד א' - ל"ז א: ב'

פרו - תקנה:
 בולי ובוטי - עשירים ועניים עשירים שלא יפסידו ועניים שלא ינעלו דלת בפניהם:
 בולאות - עשירים:
 העבט - ומי הן הלווים עניים:
 ללעווא - שאינו מדבר בלשון עברי הוא לעווא ואותו ששאל רבא הימנו זאת היה מדבר בלשון
 פרוזבול ופי' לו שבלשונו פרוז פורסא תקנה:
 אין צריכין פרוסבול - שאין שביעית משמטת חוב של אביהן המת:
 ר"ג ובית דינו - כלומר נשיאי ישראל שבכל דור ודור:
 אביהן של יתומין הן - וממונים עליהן ועל ממונם והיו שטרותיהן כמסורים לב"ד הא דנקט רבן
 גמליאל שהיה בית דינו קיים ונוהג כשנשנית משנה זו והא דרמי בר חמא ברייתא היא:
אלא על הקרקע - אם יש קרקע ללוה דלא תקנו אלא בזמן שהחוב כשאר רוב שטרות שהן נגבין מן
הקרקע דהוי מלתא דשכיחא כדאמרין בכמה דוכתי דבמילתא דלא שכיחא לא עבוד רבנן תקנתא
ואע"פ שאינו שוה כל החוב כדקתני לקמיה קרקע כל שהוא האמרן אפילו מלא מחט גובה מלא
קרדום כמעשה דקטינא דאביי (כתובות דף צא:):
 ואם אין לו - קרקע ללוה:
 מזכהו - המלוה קרקע כל שהוא בתוך שדהו:
 לתנור - להניח בו תנור או כיריים המטלטלין:
 הא תני הלל - אמורא הוה:

אלא על עציץ נקוב - שהוא מחובר וכל שכן על קרקע עצמו אם שלו היא:
האיכא מקומו - דהא מקומו או שלו הוא או השאילוהו לו הואיל ועציץ שלו הוא:
דמנח אסיכי - על גבי יתדות ואין הקרקע שלו הלכך נקוב הוי כמחובר ושאינו נקוב אין כאן קרקע:
גידמא - גזע דקל קצוץ והגזע מחובר בארץ:
מסרי מילייהו - בלא כתיבת פרוזבול אלא כך אמר לחברים הרי אתם בית דין וחובי מסור לכם
לגבותו כל זמן שארצה:
ולחייב לו יש לו - לאדם אחר שחייב ללוה זה מנה:
מדרכי נתן - הוי קרקע לוי החייב לשמעון משועבד לפרוזבול של ראובן המלוה את שמעון:

5. Ketubot 91b:13-15

The Gemara relates that there was **a certain man who** had a creditor with a **claim of one hundred dinars against him. He died and left a small tract of land worth fifty dinars. The creditor came and repossessed it. The orphans came and gave him fifty dinars** and redeemed the property from him. **He returned and repossessed it** again in order to collect the remainder of the debt. **They came before Abaye to complain. He said to them: It is a mitzva for orphans to settle their father's debt.** Consequently, with the money you paid the creditor **initially, you performed a mitzva**, as you partially settled a debt your father owed. However, this payment did not cancel the lien on the property, and so **now, when he repossesses the land, he is repossesses it lawfully.** The Gemara notes: **And we said** this ruling only in a case **where** the orphans **did not say to** the creditor: **These fifty dinars are payment for the small tract of land. However, if they said to him: These fifty dinars are payment for the small tract of land, they have successfully removed him** from the land and he has no further claim to it.

כתובות צ"א ב: י"ג-ט"ו

ההוא גברא דהוּוּ מִסְקִי בֵּיהּ מָאָה זֵזִי
שְׂכִיב שְׁבַק קְטִינָא דְאַרְעָא דְהוּוּ
שְׁוִיָא חֲמִשִּׁין זֵזִי. אֶתָּא בְּעַל חוּב
וְקְטִרִיף לִיהּ. אַזּוּל יְתַמִּי יְהִבוּ לִיהּ
חֲמִשִּׁין זֵזִי הִדְר קְטִרִיף לֵהּ. אֶתָּו
לְקַמִּיָּה דְאַבְיִי אָמַר לְהֵן מְצֻנָה עַל
הִיתוּמִים לְפְרוּעַ חוּב אַבְיָהֵן הֲנִי
קִמְיִ מְצֻנָה עֲבָדִיתוּ הִשְׁתָּא כִּי טְרִיף
בְּדִין קְטִרִיף. וְלֹא אֶמְרוּ דְלֹא אֶמְרוּ
לִיהּ הֲנִי חֲמִשִּׁין זֵזִי דְמִי דְאַרְעָא
קְטִינָא אֶבְל אֶמְרוּ לִיהּ הֲנִי חֲמִשִּׁין
זֵזִי דְמִי אֶרְעָא קְטִינָא סְלוּקִי סְלוּקוּהּ

6. רש"י על כתובות צ"א ב: י"ד:א'-ט"ו:ב'

מצוה על היתומים לפרוע חוב אביהן - משום כבוד אביהן אלא שאין לבית דין לכופן על כך דלאו מצות עשה מפורשת היא כסוכה וכלולב אלא מצוה בעלמא דרבנן:
בדין קא טריף - שנכסי הלוח נשתעבדו לו:
דלא אמרו ליה - כשפרעו את הראשונים:
דמי קטינא - כשאר מכר ולא כפריעת החוב:

7. תוספות על גיטין ל"ז א:ג:א'

אלא על הקרקע - משום דמלתא דשכיחא היא שמלוה למי שיש לו קרקע לפי שאין יכול לכלותו ועומדת בפניו ואע"ג דעציץ נקוב יכול לכלותו לא פלוג רבנן במקרקעי והא דכתבינן אקרקע כל שהוא פי' בקונטרס משום דראוי לגבות בו כל החוב כמעשה דקטינא דאביי ורבינו שמואל פי' משום

דקרקע כל שהוא שוה כל החוב דאין אונאה לקרקעות וקשה דהא אמרי' (כתובות דף ק: דביטול מקח יש להם עד פלגא:

8. Ketubot 100b:2-4

§ The mishna teaches: **Rabban Shimon ben Gamliel says** that even if the judges err, the transaction is not void because of the prerogative of the court. The Gemara asks: **And to what** extent can they err without causing the deal to be reversed? **Rav Huna bar Yehuda said** that **Rav Sheshet said: Until half** of the value. **That is also taught** in a *baraita*: **Rabban Shimon ben Gamliel said: A court that sold property worth one hundred dinars for two hundred dinars, or property worth two hundred dinars for one hundred dinars, their sale is valid.** Since he doesn't give as an example a larger gap between the market value and the sale price, this must be the most extreme case in which the transaction is not reversed. **Ameimar said in the name of Rav Yosef:** With regard to **a court that sold without an announcement, it is considered as if they erred in a matter** that appears in the **Mishna** and their decision is **reversed**.

כתובות ק' ב: ב' ד'

רָבֵן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר כּוֹי וְעַד כַּמָּה אָמַר רַב הוֹנָא בְּרִי הַיְהוּדָה אָמַר רַב שֵׁשֶׁת עַד פְּלַגָּא תַנְיָא נְמִי הֵכִי אָמַר רָבֵן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בֵּית דִּין שְׁמָכְרוּ שְׂוֵה מְאֵתִים בְּמִנְהָ אוֹ שְׂוֵה מִנְהָ בְּמֵאֵתִים מְכָרְן קִיִּים אָמַר אַמְיָר מְשַׁמִּיהָ דְרַב יוֹסֵף בֵּית דִּין שְׁמָכְרוּ בְּלֹא הַכְרֹזָה נִעְשׂוּ כְּמִי שְׁטָעוּ בְּדַבַּר מְשַׁנָּה וְחוֹזְרִין

9. ר' ש' משאנץ על משנה שביעית י'ו:א'

א"כ יש לו קרקע ללוה דאז חשוב החוב כגבוי ביד ב"ד ולא קרינא ליה לא יגוש וכמלוה שיש עליה משכון והאי דעדיפא קרקע ממטלטלין [לאו] משום דכלין דהרי עציץ נקוב המונח על גבי יתדות דיכול לכלותו ואמר בהשולח (דף לו.) דכותבין עליו פרוזבול אלא כך הוא דין דקרקע חשיבא כגבוי טפ':

10. Kiddushin 26a:2

MISHNA: Property that serves as a guarantee, i.e., land or other items that are fixed in the earth, can be acquired by means of giving **money, by** means of giving **a document, or by** means of taking **possession** of it. **Property that does not serve as a guarantee, i.e., movable property, can be acquired only by pulling. Property that does not serve as a guarantee can be acquired along with property that serves as a guarantee by** means of giving **money, by** means of giving **a document, or by** means of taking **possession** of them. The movable property is transferred to the buyer's possession when it is purchased together with the land, by means of an act of acquisition performed on the land.

קידושין כ"ו א: ב'

מִתְנִי' נְכָסִים שְׁיֵשׁ לָהֶם אַחֲרֵי וְנִקְנִין בְּכֶסֶף וּבְשֵׁטֶר וּבְחֻזְקָה שְׂאִין לָהֶם אַחֲרֵי וְאִין נִקְנִין אֲלֵא בְּמַשִּׁיכָה נְכָסִים שְׂאִין לָהֶם אַחֲרֵי וְנִקְנִין עִם נְכָסִים שְׁיֵשׁ לָהֶם אַחֲרֵי וּבְכֶסֶף וּבְשֵׁטֶר וּבְחֻזְקָה

11. רש"י על קידושין כ"ו א

מתני' שיש להם אחריות - היינו קרקעות שאחריות כל אדם הלוח והנושה בחבירו עליהן לפי שקיימין ועומדין לפיכך נסמכין עליהן:
 נקנין עם נכסים כו' - אם מכר מטלטלין עם קרקע כיון שקנה לוקח את הקרקע באחד משלשה קנינים נקנים מטלטלין עמה:

12. Mechirat Chametz - The Art of the Deal

Rabbi Chaim Jachter

Another Kinyan that is performed during the sale of Chametz is Kinyan Agav. The Mishnah in Kiddushim (26a) articulates how Agav works: "Nesachim She'ein Lahem Achrayut Niknin Im Nesachim Sheyesh Lahem Achrayut Bikesef Uvishtar Uvichazakah," "Movable property [Metaltelin, such as Chametz] can be acquired 'along with' ['Agav'] real estate [Karka]." Kinyan Agav can be accomplished by the same means as acquiring land - money [Kesef], a document [Shtar, which spells out that the sale of land], or Chazakah [making physical improvement to the land]. Rashi on the Mishnah explains how Kinyan Agav works "if Metaltelin are sold with Karka, once the purchaser makes a Kinyan on the Karka, he acquires the Metaltelin, along with the Karka. In our case, that non-Jew would give money to rent the shelves on which the Chametz is located (shelves are Karka, because they are attached to the house) and would acquire the Chametz along with (Agav) the shelves.

The Shulchan Aruch (Y.D. 320:6) and the Taz (Y.D. 320:7) rule that the Kinyanim of Kesef and Agav can accomplish a transfer of title from a Jew to a non-Jew. However, not all authorities agree. The Ketzot (C.M. 194:3) cites Tosafot (Bava Kama 12a s.v. Ana) who assert that Kinyan Agav is merely of rabbinic origin and is not effective on a biblical level. As mentioned previously, many authorities believe that the sale of Chametz must be valid on a Biblical level. In addition, the Tumim (122:12) believes that Kinyan Agav works only in a transaction between Jews and not between a Jew and non-Jew. Although there are authorities who defend the use of Kinyan Agav for Mechirat Chametz (see Sdei Chemed Maarechet Chametz Umatzah 9:30) we do not rely on Kinyan Agav alone and even when it is coupled with Kinyan Kesef.